

ABDESTTE NESİH VAR MI?

Sayın hocam, Maide Suresi 6. Âyet inmeden önce Peygamberimiz nasıl ve hangi bilgiye dayanarak abdest alıyordu? Bu sırada eski şeriatlara uyarak mı abdest almıştır? Eski şeriatlara uyduğundan ayaklarını yıkamıştır denilebilir mi? Maide suresindeki abdest ayeti, abdest konusunda Nisa 43. Ayeti nesh etmiş midir? Kısaca Maide Suresinden önce eski şeriatlara göre ayakların yıkandığı, Maide 6. Ayetten sonra ise ayakların mesh edilmesi emredilmiştir, denilebilir mi? Ayetin sonundaki *"Allah size zorluk çıkarmak istemez fakat sizi tertemiz yapmak ve size olan nimetini tamamlamak ister"* ibaresinden, eski şeriatlara göre yapıldığı söylenen ayakların yıkanmasından mesh edilmesine geçilerek bir kolaylık (hayırlısı ile nesh) olmuştur sonucu çıkarılabilir mi? Yoksa kolaylık sadece bu ümmete teyemmüm imkânı sağlanmış olması mıdır? Selam ve saygılarımla...

Cevap: Doğrusu ben biraz İlâhiyat bilgisi alanların, kafalarını bu nesh konusuna takmalarına hayret ediyorum. Ne neshi kardeşim, Cenabı Hak kaç yerde **"Lâ tebdile likelimâtillâh, lâ mubeddile li kelimetillâh:**

Allah'ın sözü değişmez, Allah'ın sözünü değiştirecek yoktur"

derken biz hâlâ ne diye falan âyet filan âyeti neshetmiştir deriz? Niçin Allah, değiştireceği sözü indirsin? Siz bu konuda bilgi sahibi olmak istiyorsanız

"Kur'ân'da Nesih Meselesi"

adlı eserimi okuyabilirsiniz.

Gelelim Maide Suresinin 6. âyetinin, Nisa Suresindeki 43. âyeti neshetme savına. İşte Nisa Suresinin 43. âyeti: *"Ey inananlar, sarhoşken namaza yaklaşmayın ki ne dediğinizi bilesiniz. Yoldan geçici olmanız dışında, cünüp iken de yıkanınca kadar (namaza yaklaşmayın). Eğer hasta, yahut yolculukta iseniz, yahut biriniz tuvaletten gelmişse, yahut da kadınlara dokunmuşsanız (bu durumlarda) su bulamadığınız takdirde temiz toprağa teyemmüm edin: (Toprağı) yüzlerinize ve ellerinize sürün. Şüphesiz Allah, çok affeden, çok bağışlayandır."* Şimdi burada Maide Suresinin 6. âyeti ile ters düşen ne var ki, o âyet bu âyeti neshetsin?

Hız. Peygamber'in ayaklarını yıkamayı veya abdest almayı neye göre yaptığını gelince, biz sanıyoruz ki İslâm gelmeden önce Araplarda din yoktu, ibadet yoktu.

Öyle değil, İslâmdan önce de Araplar bozulmuş da olsa İbrahim dinine uyarlardı. Onun için Kur'ân onlara hitaben **"Millele ebîkum İbrahim: Atanız İbrahim'in dinine uyun"** buyurur. Onlarda hac vardı, namaz vardı, hatta oruç vardı. Yalnız kabahatleri namazı asıl mahiyetinden

çıkartıp âdeta bir oyun, eğlence, gayri ciddi bir ibadet haline getirmeleri idi. Mâûn Suresinde onların namazı nasıl saygısız bir halde uyguladıklarını gösterir. Ayrıca namazlarında Allah'ın yanında aracı tanrılara da dua ederlerdi ki bu, affedilmeyecek bir suç idi. Ama onlarda da ibadetlerinden önce bir temizlik uygulaması vardı. Hattâ Ebu Süfyan, Bedir yenilgisinin ardından, bu yenilginin öcünü almadan başına cünüplük dolayısıyla su dökmeyeceği, yani karısıyla yatmayacağı hakkında and içmişti. Bu ne demektir bilir misiniz? Bu, onların da cinsel ilişkisinin ardından yıkandıklarını gösterir. Ayrıca Medine'de, Necran'da Yahudi ve Hristiyanlar vardı. Onlarda da ibadetten önce bir temizlik uygulaması mevcuttu. Araplar da onlardan etkilenmiş olabilirler ama bu yeni bir şey değildi, asırlardan beri Arap toplumunda dini bir gelenek haline gelmişti.

İşte iniş tarihi bakımından 110. sırada yer alan Maide Suresinde de ibadetten önce abdest denilen temizlik uygulamasının yapılması emir haline getirilmiştir. Yani önceki uygulama, vahiy ile teyid ve tesbit edilmiş, Kur'ân buyruğu haline gelmiştir.

Kur'ân'ın hiçbir yerinde ayakların yıkanmasından söz edilmez. Ayakların yıkanması yorumu, Peygamber ailesinde görülmemiş, onlar ayaklarını meshetmişlerdir. Ama Emevi döneminde Emevî düşüncesi istikametinde ayakların yıkanması yorumu, iyice hız kazanmış olan derleme Hadis rivayetleri arasına sokuşturulmuştur. Haccac bir hutbesinde bazı kimselerin ayakların meshedileceğini söylediklerini duyuyorum, bu yanlıştır, deyince Enes ibn Malik buna itiraz etmiş, Peygamber'in ayaklarını yıkamayıp meshettiğini söylemiş, Haccac son derece sert biçimde "Hele sen dene de görelim!" diyerek ayaklarını meshedenlerin ayaklarını keseceği tehdidini savurmuştur.

Bu sözümüzden, Hz. Peygamber'in hiç ayaklarını yıkamadığı anlaşılmasın. Peygamberimiz, zaman zaman ayaklarını yıkamıştır ama daha ziyade rahatlamak için böyle yapmıştır. Yani Kur'ân'ın emrinden fazlasını yapmıştır. Kur'ân farzları kılmayı emretmiş iken o, fazlasını da yaparak nafil ibadetler de yapmıştır. Bu da onun sünneti olmuştur. Özetle: ayakları yıkamak abdest emrinin ruhuna aykırı değildir. Çünkü yıkayan kimse mesihten daha iyisini yapmış olur. Fakat mesh Kur'ân'ın emri, yıkamak da Peygamber'in zaman zaman uyguladığı sünnetidir. Ama şartlara göre ayaklarını meshedenin de abdesti geçerlidir çünkü o kimse Kur'ânın emrini uygulamıştır. Siz isterseniz bu konuda Maide Suresinin 6. âyetine yaptığımız Tefsîri okuyunuz.